

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU

AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an: 10 cor.

Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMANIA ȘI
STRĂINĂTATE:

Pe un an 14 franci.

Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Alegerile congresuale.

Alegerile congresuale sunt terminate. Suntem fericiti a înregistra exemplara ordine în care sau tinut acele alegeri. Nici un punct disonant, nici o agitație, parcă îngerul păcii o a adiat sufelele.

Fosta lumea obosită de nu sa războit? Nu, nici când n'a fost mai mult în avântul acțiunii publice. Fosta indiferentă? Și mai puțin, căci nici când n'a fost mai viu interesul pentru biserică. Fosta exprimată libera manifestatiune? Absolut nu, drepturile constituționale au rămas uitate de orice influință oficioasă, — constituția a avut zi de sărbătoare.

Ce va fi dar izvorul acestui îmbucurător simpot? Nesmintit în prima linie relațiunile ordonate din dieceză: respectarea drepturilor constituționale și mulțumirea cu chivernisirea afacerilor bisericesti. Apoi râvna tuturor a ilustra prin felul participării la viața publică bisericescă, devotamentul față de instituțiunile bisericesti. Peste tot alegerile actuale au fost un act de maturitate pentru viața constituțională bisericescă.

Acum este rândul congresului național bisericesc, odrăslit din conștiința viuă a credincioșilor, să-și îplinească cu sfințenie misiunea.

Nici când n'a fost mai mare lipsă de armonie în afacerile bisericesti, de armonie și de concentrarea tuturor puterilor productive la lucrările bisericesti. Vedem cum în bisericile protestante se întrunesc celebritățile țării, ca cu autoritatea și munca lor să dea bisericii concursul pentru progres. Vedem cum stă falangă în jurul bisericii romano-catolice, cei mai buni credincioși a acelei biserici.

Și vedem cum izraeliții cu mândrie emulează întru ridicarea templului lor. E acum rândul nostru a nu conzidera scaunul în corporațiunile bisericesti, numai de scaun al omului și a dreptului de a alege căpeteniile bisericesti, va să zică de mijloc al ambițiunilor personale, ci de masa verde a muncii pentru binele obștesc. Voim să zicem prin aceasta, că să nu așteptăm numai lucruri de gata dela oamenii muncii ai conzistoarelor, ci să

ducem în corporațiunile bisericesti și înșine, membrilor, tot avutul intelectualității noastre. Pentruca rațiunea sinodalității este, ca ea să fie expresiunea vederilor ce le are biserica viie, — clerul și poporul.

Din cultura particulară a elementelor ce constituie corporațiunile noastre bisericesti rezultă o variantă de vederi, special între clerici și laici. Aceasta variantă ar degenera în formări de caste, dacă am cerca numai punctele de despărțire. Sinodalitatea însă este chemată să aple punctele de întrunire din toate variantele și prin aceasta să conducă la unitatea credinței și a moravurilor în sinul bisericii vii.

Autonomia noastră are mulți dușmani, pentrucă în trânsa rezistă puterea noastră. Cine conlucră dar la consolidarea vieții noastre constituționale, conlucră la consolidarea puterii noastre. Iată de ce ne bucurăm de ordinea alegerilor congresuale de acum, — ele sunt un semn al consolidării noastre bisericesti.

Idealul nostru este a consolida relațiunile în jurul cauzei, iar nu în jurul persoanelor. Prin felul cum progresăm în consolidare obiectivă ne vedem apropiati de acel ideal și ne inspiră speranța, că peste tot își vor afla soluțiune pasnică și deamnă problemele cele mari bisericesti, școlare și fundamentale, cari vor forma obiectul deliberărilor noului congres, și mai pe sus de toate va săvârși cu înțelepciune actul istoric, în care are să se determine soartea școlii confesionale, depusă în mâna acestui congres.

Congresul de educație morală.

IV

În ședința a VII-a s'a urmat discuția asupra raportului dintre educațiunea morală și legătura ei cu celelalte educațiuni speciale.

Cloudreley Brercton susține că se cere o sistematizare a învățământului moral și anume, să se grupeze în rubricile purtarea personală, familiară, socială, cetățenească așa, ca în toate să domineze legătura neapărată dintre drept și datorință.

Genonsean din Belgia cercetează raportul fizic și educația morală și e de părere, că jocurile copiilor nu trebuiesc supuse la reguli aspre, căci numai cei sănătoși au poftă de joc, — cei bolnavi să fie dați pe mâna medicilor, nu a pedagogilor.

Gimnastica — zice *Eugene Sully* — să nu fie atletică, ci exerciții de mișcare pe cari le provoacă imboldul dela sine.

William Jolly a dat un memoriu, în care se spune, că educația morală trebuie să aibă legătură și cu cea estetică. Școala să fie împodobită frumos artistic, dând pilde dascălului, pilde dela care să plece.

Iar consilierul școlar *Schütz* arată, că pretutindena s'a început o reacțiune contra educației prea intelectualiste, că prea puțin s'a făcut pân'aci pentru educația artistică. Dar să se iee bine seamă, că și în educația estetică se pot ivi greșeli și aberațiuni, de es. slăbirea puterii de a judeca, confuzia între libertatea estetică și destrăbălare, sporirea egoismului în contul personalității morale. Dar totuși trebuie să lăsăm liber jocul fantaziei copiilor, în voia lor.

Gabriel Seailles relevează faptul, că nu trebuie să amăgim, nici să ne amăgim asupra purtării morale, care nu are o legătură neapărată cu izbânda, ceea-ce poate părea foarte neplăcut, mai ales copiilor săraci, cari a ascultat învățăturile teoretice ale învățătorului. Nu o permit să fie amăgiți copiii, ci întăriți în judecată, pentru a deveni buni cetățeni. Nu prin experiențele altora, ci prin ale lor, cari vor sugera pe cele moștenite, să se desvolte conștiința și judecata morală.

Percy Nun spune, că nu avem destule cunoștințe în privința dezvoltării psihologice a copiilor, spre a putea întemeia un sistem de educațiune morală-intelectuală... Dar, nizuința fundamentală a omului este de a-și îndrepta activitatea spre un scop, cu o intențitate conformă fostei sale morale sufletești. Purtarea omului în vârstă, răzimat pe sentimentele puternice și bine hotărâte, adecă determinate, cum și cărmuite de judecată, este stadiul de stabilire a unei sistematizări a tendințelor de supunere, a purtării lui la finte hotărâte, pornind dintr'o bază instinctivă.

Theodore Daumers zice, că educația trebuie să producă: energie de caracter, generozitate de simțire și se învețe a cugeta și a lucra în armonie cu cele mai înalte cerințe ale societății.

Episcopul *Prohászka* stăruie asupra armoniei ce trebuie să existe între educația de acasă și cea din școală. Școala e mai mult în stare să dea idei bune, familia este locul unde este privilegiu de a se pune în practică.

Paul de Vuyst observă, că părinții cunosc mai bine însușirile copiilor lor, deci pot mai

bine controla educația morală, care se cărmuiește prin mijloace fizice, ca munca, îmbrăcăminte, hrana, ș. a.

Paul Crouset reflectă, că părinții cresc în familie pe copii mai mult pentru o viață mulțumită, egoistică, decât pentru folosul public. Ar trebui ca copiii să învețe mai mult prin experiență și cărți alese de dânsii, decât prin învățatură dogmatică. Experiențe câștigă călătorind și schimbând copiii, pentru a învăța mai multe limbi.

Ferdinand Gache e de părere, că s'a păgubit moralitatea în educațiune: a) prin vârsta fragedă a copiilor dați în internate; b) prin viața școlară izolată; c) prin caracterul monasteriu și disprețul unor feluri de muncă; prin impunerea unei purtări părute morale, prin disciplină.

Părinții și învățătorii să conlucreze pentru înlăturarea acestor defecte.

Miss Charlotte M. Mason cere ca acele cărți, cari se dau copiilor spre citire să fie așa scrise, ca și celor mari să le placă, iar părinții să discute cu copiii asupra lor.

Sufletul omenesc

(studiu metafizic)

de

Vichentie Simiganoschi

preot ort.-rom. în Ilișești (Bucovina).

— Introducere. —

(Urmare.)

Spre lărgirea cercetărilor să luăm în privire natura întregă, cum ea ni se prezintă ca subiect-obiect! Natura-naturans sau puterea productivă a naturii obiectivă în forțele naturale active este principiul causal al fenomenelor și efectul cauzat de Dumnezeu, cauza supremă, iară natura-naturata, sub care înțelegem totalitatea creațiunii, ni se prezintă în corpurile și fenomenele concrete ale creațiunii.

Dacă reducem pe cale omogenetică corpurile din cele trei domenii naturale la temeiul lor cantitativ, la urma urmei ajungem la materia metafizică, ca substrat fundamental, din care toate sunt constituite. Reducând pe aceeași cale toată acțiunea naturală cunoscută în fenomenele naturii, vom ajunge la o cauză fundamentală, sau metafizică numită voință, sau energie naturală sau substanță metafizică a tuturor cauzelor, cari produc viața naturală.

Aceste două constitutive fundamentale nu se pot obține prin o analiză fizică, ci numai geniul omenesc speculativ ajunge prin abstracțiune la dănsese și-le admite ca un început metafizic. În realitatea empirică ele nu există ca pozițiuni concrete, ci sunt numai un postulat al rațiunii, care stăruie să-și explice toate cele existente sub raportul pragmatic al necesului causal.

Condiția esențială, sub care materia se poate închipui, este subsistența ei în corpuri, cea formală este acțiunea.

Existența și acțiunea fac calitățile ei fundamentale, fără de cari ea de loc nu poate fi gândită. Precum nu ne putem cugeta o acțiune fără de existență și materie, totuși nici existența fără de materie și acțiune, ci aceste două fac condițiile noetice ale materiei metafizice. Existența întrucât este și acțiunea, fiindcă nu o putem trece cu vederea, nu se putem nega nici materia metafizică, care prin voința naturală devenită în dânsa pozitivă, se obiectivează în corpurile mundane ca princip cantitativ. Tot așa nu putem trage la îndoială nici substanța metafizică a forțelor, cari în corpurile cantitative produc fenomenele calitative. În resumat materia și substanța în raportul lor corelat fac constitutivele metafizice ale realității empirice:

Substanța numită și energie sau voință naturală ține în agregatul anorganic ca forță voluntară la olaltă atomele și moleculele corpurilor cerești și ca forță centripetală ea echilibrează pe cea centrifugală, ca ele în decursul rotației să nu se spulbere.

Ca reciprogă gravitație ea susține în sistemul planetic echilibrul și rotația. Nu mai puțin reprezentată este în domeniul vegetabil manifestându-se în sămânța plantelor, ca forță de viață embrională, care la timp și condiții se trezește, ca să conserve specia prin producerea indivizilor; ca forță vegetativă în rădăcina plantelor perene, ca gravitație la cercularea murelor, ca forță morfologică la asimilarea materiilor alimentare și la depusul sămânței, când individul parentat este pe obârșie să-și termine cursul vegetativ. Trezită din somnul ernei prin căldura primăverii ea mână toată vegetația spre viață. Rădăcinoasele încolțind și în beciul uscat, colții lor stăruie spre lumină. Arborii schimbând o podoabă cu alta în mod neconștiut se îngrijesc de viitoarea generație. *Sub puterea ei de viață toate voesc să existe în prezent ca individ, spre a-și perpetua specia în viitor.*

În firea animalică ea e prezentă ca forță vitală la întreținerea concurrentului vital, ca gravitație la circulara sângelui, ca forță chimică la asimilarea materiilor și la formarea sămânței, ca electricitate în celule și nervi, ca forță mecanică în rânză, mușchi, plămâni și inimă. Ca una și aceeași ea în întregul organism susține funcția simțului vital, în inimă voința, în nervii sensibili sensorii, în creeri intelectuale și ca în diagonală a tuturor forțelor și funcțiilor întreține instinctul animalic menit pentru conservarea individului și perpetuarea speciei. Animalele ca pui de abia ce-au zărit lumina vieții, ele caută hrană și mamele lor le pricep graiul, precum exclamă psalmistul: „Toate dela tine așteaptă hrană, la timp. Tu le dai, ele adună.

Cu acel zel cu care animalul rivnește susținerea vieții, el se ferește de pericol și se îngrijește de perpetuarea speciei, printr-o voință naturală consec-

vent îl somează la plinirea datorinței. Toate stând sub puterea ei absolută, peatra rezistă ciocanului, lemnul securei, iarba cosită otăvește, animalul se expune și muncește și omul pentru existență devine fiară, când acestea e periclitată. „Vitalității înăbușitoare nu se poate împotrivi nici cea mai supremă simțire a spiritului. Cu cât aceea crește, rațiunea cu atâta și tot mai mult amortește și sufletul se aservește organismului. Spre a potoli foamea și setea, omul comite cruzimi, de care umanitatea se îngrozește. Peste voia lui cea intelectuală el devine trădător, ucigaș și canibal. Tigre! În sinul maicei tale îți înfingî tu ghiarele tale? Așa de cumplit insistă vitalitatea asupra spiritului. Așa de vighit s'a îngrijit creatorul de susținerea mașinei! Și stîlpii, pe cari ea e întemeiată, sunt de o putere nemărginită“, zice poetul german Schiller în tratatul său „*Legătura între firea animalică și spirituală a omului*“.

Conferința pastorală-catihetică a preoțimei din pezeviteratul Radnei.

Dispozițiunea Venerabilului Conzistor diecezan, de a să ține în fiecare tract protoprezviteral în fiecare an cel puțin odată conferențe preoțești pastorale-catihetice, a stărnit în sânul preoțimei diecezane adevărat entuziasm. La nici o corporațiune din viața noastră națională-bisericească, nu era atât de mult simțită lipsa întrunirilor, a puținței schimbării de idei asupra mijloacelor proprii de a feliicită împlinirea cu succes a misiunii încredințate ei, ca la preoțimea diecezană.

Deși prevederea catehizării în școlile populare la toate confesiunile a fost și este datorința preoțimei, dispozițiunea prin care s'a încredințat aceasta și la noi preoțimei, a fost primită în multe părți cu o formală averziune.

Fie-că preoțimea nu să simția pregătită indeajuns pentru această misiune, fie din motive de comoditate, fie din alte conziderațiuni, dar fapt este, că la început o însămnată parte a preoțimei diecezane căuta mijloace și modalități, prin care să se dispenseze de îndatorirea catehizării. Acestei împrejurări este a se atribui în primul loc rezultatul — în general — nemulțumitor produs de preoții-catiheti în primul an de muncă pe acest teren.

Rezultatele tot mai îmbucurătoare ale celor doi ani din urmă, bucuria cu care preoțimea a primit instituțiunea conferințelor catihetice sunt cele mai sigure indicii, că preoțimea noastră a înțeles rostul și marea însămnătate a misiunii catihetice și că salută cu însuflețire inactivarea conferințelor menite de a contribui la delăturarea piedecilor pe cari le mai întâmpină în împlinirea sublimei ei misiuni.

Pe baza experiențelor făcute, ne simțim deci îndreptățiți a accentua la acest loc, că conferințele acum inactivate sunt de o necesitate ineterabilă pentru preoțimea diecezană și pentru viitor vor forma cel

mai puternic și eficace mijloc, pentru desființarea multor inconveniente și neajunsuri, cari ne întimpină zilnic pe terenul pastoral peste tot.

În conferința preoțească ținută în Radna la 13/26 Octomvrie, s'a sulevat ideea foarte fericită, ca în viitor cadrele conferințelor să se lărgească, extinzându-se activitatea lor și asupra chestiunilor de liturgică, omiletică și mai ales asupra tuturor funcțiunilor interne și externe preoțești, în scopul de a fixa o uniformitate în săvârșirea acestora.

Este o anomalie în deobște cunoscută, că pe satele noastre aceleași funcțiuni nici unde nu se săvârșesc asemenea.

Pe cei ce — din ori și ce considerațiuni — ar primi cu neîncredere azerțiunea aceasta îi poftesc să se pună pe terenul de observație din incidentele, când mai mulți preoți de ai nostri săvârșesc în comună — sobornicește — vre-o funcțiune și îi asigur, că înșiși să vor încredința, că azerțiunea noastră de mai sus e prea modestă și nu exprimă nici pe departe adevărata stare fantică a lucrurilor.

Că anomalia aci relevată există peste tot în biserică noastră mă provoc la faptul, că în arhidieceză să practică deja de ani de zile ținerea conferințelor în formă și cu conținutul indicat mai sus.

Ar fi de dorit, ca Ven. Conzistor să ia dispozițiuni, ca în viitor conferințele tractuale să susceapă între agendele sale și chestiunile sulate aici.

Conferinței pastorale-catihetice ținute în Radna la 13/26 Octomvrie, i-a premers chemarea Duhului sf. celebrată de protopopul tractual. A făcut excelentă impresiune faptul, că la prima conferență s'au prezentat afară de 4 inși parte bolnavi, parte reținuți de funcțiuni — toți preoții din tract.

Cuvântul de deschidere al protopopului tractual, care a inzistat asupra însemnătății inactivării conferințelor de acest soi, a aflat viu resunet în inimile preoților prezenți, sub impresiunea căruia s'a trimis telegramă de loialitate și recunoștință P. S. Sale Dluj Episcop diecezan, inițiatorul conferințelor preoțești. Conferența a luat cu adânc regret la cunoștință împrejurarea, că P. C. Sa dl protosințel și director seminarial Roman R. Ciorogariu, care în calitate de comisar conzistorial venise la Radna, reclamat fiind de afaceri grave s'a re'tors la Arad și astfel au fost lipsiți de povețele înțelepte ale acestui distins bărbat al școlii și instrucțiunii noastre religioase.

Intrând în ordinea de zi preotul Solomon Jurcoane a celit prelegerea practică din istoria bisericească: „Lupta pentru icoane“. Am regretat foarte mult că sistându-se prelegerile la școala noastră din Radna această prelegere nu s'a putut face cu elevii, căci ea a fost lucrată cu o deosebită pricepere și ținând cont de toate recerințele pedagogice. În firul discuțiunii urmate asupra prelegerii părintelui Jurcoane s'a accentuat peste tot că aceasta din toate punctele de vedere e deplin succasă.

Preotul Cornel Popescu și'a celit disertațiunea: „Piedecile neatârnatore de preoțime, ce stau în calea catehizării și delăturarea lor“. — Disertantul se ocupă cu afacerea catehizării în școalele noastre și cele străine, în special în cele de stat, relevând piedecile pe cari le întimpină preotul în împlinirea funcțiunii sale de catihet. Atât disertantul, cât și firul discuțiunii și în sași conferința unanim constată, că în școalele noastre populare nu sunt astfel de piedeci, pe cari catihetul având devotamentul și zelul reclamat de sublimitatea cauzei, să nu le poată învinge cu ușurință. În conziderarea greutăților de tot felul, cu cari a trebuit să luptăm acum 2—3 ani această constatare e de cea mai mare importanță, căci ea este fixată de cei mai competenți, de înșiși catihetii, cari sunt în starea de a și da samă de toate momentele privitoare la afacerea catehizării. — Este de însemnătate această constatare și pentru cuvântul, că ia terenul de sub picioarele celor, cari îi ascundeau neputințele și lipsa de zăl sub masca unor greutăți fictive, neexistente.

Relativ la catehizarea elevilor din școalele de stat s'a accentuat ca lacune, cari trebuiesc suplinite:

- a) lipsa de plan special pentru propunerea religiuni;
- b) greutatea de a propune unor elevi, cari n'au instrucțiune în limba română și astfel înțeleg anevoios unele expresiuni; și
- c) reavoința, cu cari sunt întimpinați catihetii nostri de cătră unii învățatori de stat. S'a decis, ca pentru delăturarea acestora să se soliciteze intervențiunea Ven. Conzistor diecezan.

De încheiere cu plăcere accentuiez și constat impresiunile bune și înălțătoare, pe cari le-am câștigat cei prezenți și cari promit cele mai bune rezultate pentru viitor.

Cei buni cu Dumnezeu înainte!

— V. U. —

O carte folositoare.

Este un sămn plăcut al vremii, că azi se unesc tot mai multe glasuri, hotărîte a apăra prin educațiune religioasă-morală, micile vârstare, tinerimea noastră dela școlile elementare, și a o smulge din vâlmașagul curentelor bolnăvicioase în care este osândită a se învărti.

Preoțimei i s'a dat rolul adevărat de a formă caractere firme, a învăța tinerimea să asculte de glasul conștiinței, care îl va călăuzi întreaga viață spre cele bune, folositoare și edificatoare.

În trecut acest rol l-a avut și mult încercala noastră învățatorime, dar în urma multor îndatoriri ce li se impun, pentru acel codru de pâine greu muncită, ea azi nu mai poate să vorbească la sufletul băiatului, la acel suflet ce trebuie să rămâie curat, tare și neîntinat.

Iată vremea, când preoțimei noastre i-se dă privilegiu, de o întinsă activitate împreună cu succese strălucite.

În o vreme catehizarea din partea preoților la mulți era o sălă, azi ea trebuie să devie o plăcere sufletească.

Era sălă nu pentru că n'ar fi fost voință, ci pentru că preoțimea noastră se teme de catehizare în lipsa de manuale. Dar cum să se găsească preoți cari să pregătească manuale corespunzătoare, dacă nu catehizează? Iată însă că catehizând se găsesc preoți, cari ne aduc și acel serviciu bun, că dă în mâna catihetilor câte o carte folositoare de religie.

Pe acest teren, în timpul din urmă s'au făcut un bun început, manualele părintelui Dr. P. Barbu, N. Crișmariu, D. Voniga și P. Popa dau catihetului îndrumarea la o catehizare sistematică.

Mă opresc aici la cartea părintelui Petru Popa.

Omul în viața de mai târzie devine acela cu ce s'a îndeletnicit mai mult în tinerețe. Ocupația lui predilectă se preface în datină; în a doua natură.

Purcezând din acest principiu la »Istoriorele biblice« pentru clasa III—IV elementară, întocmite de părintele Petru Popa le aflăm foarte potrivite pentru a da în mod ușor tinerimei educație religioasă morală, pentru a forma caracterul, deprinderea la cele bune și pentru a împiedeca creșterea răului.

Acel metod de învățământ este mai bun, care corăspunde capacității copiilor, obiectului și scopului învățaturii, — zice arhimandritul Juvenal Ștefanelli

Acest principiu la observat și părintele P. Popa în cartea dsale, căci metodel, forma ce-o întrebuintează e una din cele mai ușoare și mai accesibile capacității fiecărui băiat. Dar înțeleg foarte mult și catehizarea acestor preoți cari se plâneau, că n'au pregătiri pedagogice corespunzătoare, și fără aceste pregătiri poți fi catihet bun, dacă ai voință și dacă întrebuintezi manual bun.

Părintele Petru Popa va fi având în vedere și aceasta lacună a vieții noastre.

În »Istoriorele biblice« părintele P. Popa a înșirat și din Testamentul vechiu numai acele fapte, care sunt în legătură cu Testamentul nou aducându-le în o legătură logică ca curgătoare una din alta și tratându-le în forma ce poate desvolta în armonie puterile spirituale ale miltitelor și prin ce învățaturile propuse se infiltrază adânc în sufletul lor.

Stilul din aceste istorioare este graiul băiatului, și băiatul vorbindui-le în graiul său, din învățaturile propuse va avea folos intelectual și

pe lângă acela se va aduce la ordine, ascultare, bunăvoință, rușine cu lucruri scârboase și plăcere cătră cele bune.

Mărginindu-mă numai la constatările de mai sus, sunt convins, că cartea părintelui Petru Popa va fi primită cu bucurie de cătră preoțimea noastră spre ce scop o și recomand cu toată căldura.

Petru E. Papp,
preot ort. rom.

Emil

sau

Despre educațiune

de

J. J. Rousseau,

tradus de

Ican Ardelean învățător.

Cartea I.

— Urmare. —

Asupra corpului debil a copiilor are mare influință și aerul. Adecă trecând ușor prin porii pielei crude, va avea o așa impresie asupra corpului debil, că aceea nici când nu se va șterge. Din aceasta cauză nu susțin de recomandabilă, ca doica adusă dela sate să fie închisă într'o chilie strămtă dela oraș și la o astfel de casă să lăpteze copilașul. Mi-ar conveni mai mult dacă ăest din urmă ar urmări doica sa la sat pentru respirarea aerului curat, nu vice versa, ca doica să fie silită a veni la oraș, a respira aerul stricat aceluia. Lasă acomodeze-se modului de traiu a mamei urbană, locuiască în bordeiul dela sate unde il poate urmări și guvernatorul său. Modestul cetitor poate țși va aduce aminte, că eu când vorbesc despre educător, nu înțeleg om cu leafă, fără pe amicul tatălui său. Posibil e a afla un astfel de amic sau ba, referitor la aceasta mi-am dat sentința.

Chemarea omehească nu conzistă în aceea, ca să se îngrămădeze ca într'un furnicar, ci a se lăți pe pământ spre a-l cultiva acela. Cu cât e mai deasă populațiunea, cu atât e mai demoralizată. Slăbiciunea corporală întocmai ca stricăciunea morăvurilor e urmarea ectibilă ăcestei înghesueli. Dintre toate ființele omul poate mai puțin să trăiască înghesuit într'un loc. Dacă am îngrămădi pe om în cutare staul de oi, fără întârziere ar trebui să se înădușiască. Expirațiunea unui om ar cauza moartea celuilalt; aceasta e înțelegibilă foarte ușor atât în formă afirmativă, cât și figurată.

Orașele sunt adevărate vârteje a omenimei. Câteva generațiuni sunt suficiente a dispărea în acele, sau a-se străforma total. Trimiteți deci pe la sate copiii ca acolo așa zicând să se reconstruiască și pe câmpurile verzi acelora să-și redobândiască aceea viață și putere proaspătă, care au pierdut-o în orașele prea împoporate și în aerul stricat al acelora. Femeile leuce de comun se grăbesc la orașe cătră când sămt timpul apropiat

al nașterii; pecând ar trebui să facă contrarul, mai ales acele, cari ele își lăptează copiii. Nici nu cred, cât de puțin ar trebui să se supere pentru aceasta.

După naștere nemijlocit scaldă copilul în apă caldută în care unii varsă și nițel vin. Amestecarea aceasta a vinului cu apă după a mea părere nu are nici un senz. Fiindcă natura nu produce nici un corp în stare de tot fierbinte, nu se poate presupune, că un amestec pregătit pe cale măiestrită să contribuiască la susținerea vieții lui.

Tot din aceasta cauză nici nu e absolut necesar, ca apa să fie caldută. Într'adevăr putem să vedem, cum unele popoare își scaldă nou născuții fără nici o timiditate în apă rece, sau chiar în râu. Pecând copiii noștri, cari din cauza moleșitoare a părinților sufăr încă în pântecul mării lor, unde și ei devin moleș cu ocaziunea nașterii deja au moștenit germele debilității prin ce oțelirea lor momentană le-ar cauza moartea. Numai gradat pot să redobândească puterea lor naturală. La început dar trebuie să exercităm obiceiul înrădăcinat, dela care numai cu încetul și gradat trebuie să ne abatem. Spălați băeții cât de des, lipsa spălării de altcum ne-o arată îndestul necurătenia lor; nu trebuiesc numai șterși, prin ce corpul lor debil s'ar frecă prea tare. Cu cât se întăresc mai mult, cu atâta să folosim mai puțină apă caldută, până ce în urmă și vara și iarna să-i spălăm cu apă rece. Ca temperatura apei să nu se micșoreze dintr'odată prin ce să devină periculoasă, e recomandabil a folosi termometru, prin ce putem stabili mai ușor scadența căldurei.

Dacă am început odată aceasta scaldă, nu e bine a o interupe; ci din contră, e foarte bine ca aceea se o menținem până la sfârșitul vieții noastre.

Scalda nu o conzider folositoare numai din punct de vedere sanitar și să fim curați, ci și pentru ființa precugetării aceleia, că face elastice țeseturile fribroase și face capace corpul pentru a putea suportă de-opotrivă căldura și frigul. Din punctul acesta de vedere aș dori, ca crescând mare, să se deprindă cu încetul a răbdă și scaldă cea mai caldă, întocmai ca cea mai rece. După ce în modul acesta s'a deprins a răbdă diferitele grade de temperatură ale apei, (fiind apa un corp mai condesat, decât aerul, atinge în mai multe puncte corpul nostru) cu atât mai ușor va putea rezistă diferitelor grade de temperatură ale aerului sau vă fi nesenzibil total față de aceste.

CRONICA.

Adâncă jale. Venerabilul părinte asesor referent konzistorial, George Popovici, a îndurat grea lovitură. Floarea vieții sale, buna și dragă-lașa Florică, cu zimbetul ei tineresc, a căzut victima unei violente boli, în floarea vieții sale. La jalea adâncă a părinților a participat toți aradanii și împrejurimea, Marți, când defuncta a fost așezată spre odihnă eternă. Cu profundă reverință ne apropiem de durerea întristaților

părinți și implorăm mângăere pentru dânsi, de acolo, de unde ne este dată soartea dela Tăcerea ceresc.

Intristata familie a anunțat cazul de moarte prin următorul necrolog:

Subscrișii cu inima înfrântă de durere anunțăm tuturor neamurilor, cunoscuților și amicilor, că neuitată și mult iubita noastră fiică, soră, cumnată și mătușă *Florica Popovici*, după un morb scurt dar greu răposat în Domnul Duminecă la 8 1/4 oare seara în vârstă de 20 ani. Înormântarea s'a făcut Marți în 21 Octomvrie (3 Noem.) a. c., la orele 10 a. m., după rital gr. ort. român, din strada Teleky Nr. 2, s'a așezat spre odihnă vecinică în cimitierul de sus. Fie-i Iărnia ușoară și memoria binecuvântată! Arad, la 19 Octomvrie (1 Noem.) 1908. George Popovici, protopop, asesor konzistorial referent bisericesc ca tată. Irina Nesly, mamă. Mărioara Popoviciu n. Cuparescu, cumnată. Emil, Alexandrina și Aurel, frați și soră. Felicia, Florica, nepoate.

Jules Claretie, directorul comediei franceze și-a dat demisia, pentru a nu știu căta zecea oară. De astădată, bătrânul director pare că nu vrea, cu tot dinadinsul să-și reprimească postul.

Hărții d'ale lui Paganini s'au găsit zilele trecute la un nepot al său, baronul Paganini: Numeroase manuscrite, opere inedite, — dintre cari una e Maria Luise și alta Napoleon: inedite d'ale lui Mozart, Rossini, Farinelli, într'un cuvânt, o grămadă de lucruri de mare valoare.

Despre Iuliu Cezar. În orașul Ambeh din Egipt s'a aflat adânc în pământ o vază din cel mai scump material având înălțimea de un metru. Pe această vază e chipul lui Iuliu Cezar în email și cu inscripție. Vaza s'a confecționat la porunca lui Cezar în scopul de a o dărui frumoasei regine Ceopatra. Greutatea e aproape 100 funți, iar însemnătatea vasei e nespuse de mare pentru achelogi.

"Biblioteca copiilor." A apărut și am primit la redacție volumul IV din "Biblioteca copiilor și a Tinerimii," publicată de Dna Abelina Olteanu - Maior. Prețul volumului, legat în pânză roșie, e 1 cor. 20 b. porto. Se poate comandă la adm. rev. "Lucașărul" (Sibiu, Nagyszeben, Schewis g. 7), de unde se pot comandă și celelalte trei volume (I—III) a 1 cor. Ceice comandă toate patru volumele deodată, le primesc franco.

Date statistice referitoare la gazete. S'a făcut socoteala, că pentru fiecare 82 mii de oameni se vine o gazetă, pe tot rotogolul pământului. Mai multe se găsesc în America și anume în Statele-Unite, unde sunt 12 mii 500, dintre cari 1000 apar zilnic, iar 120 sunt ale negrilor. Azia are 3000 gazete. Cele mai multe apar în Japonia și'n India englezească. Numai Japonia singură are 1500, Africa n'are decât 200 gazete, dintre ca. i 32 apar în Egipt. În Europa mai multe are Germania: 5500, dintre cari 800 zilnice. Anglia are 3000, zilnice 901, Franța are 2819, Belgia 1900, Italia 1400, Austria 950, Rusia și Spania câte 820, Elveția 450, România 313, Grecia 300. Europa are peste tot 20 mii de gazete. Când vom ajunge noi, românii din Ungaria să avem atâtea gazete câte au negrii din Statele Unite!?

La școala agronomică a consistoriului din Sibiu, înființată pe teritorul de vre-o 20 de jughere catastrale, puse consistoriului la dispoziție din partea d-lui propriet. Alexandru Lebu, s'a ținut examenul în 13 Octomvrie n. dela oarele 2 până la 5 d. a. A

foșt primul examen dat de aceasta unică școală economică, pe care o avem noi, Românii din Ungaria și Transilvania. Examenul a fost condus de domnul L. A. de Preda, fisc. consistorial, în calitate de comisar al consistorului, fiind de față și alți membri ai consistorului și persoane, cari se interesează de progresul poporului nostru pe toate terenele vieții. Cei 5 elevi ai școlii au fost examinați din toți ramii agriculturii și anexele ei: d.n. agrolgie, cultura plantelor, cultura animalelor domestice, cultura pomilor, cultura viței de vie ș. a. și toți au dovedit, prin răspunsurile lor precise, cunoștințe frumoase și orientare mult promițătoare în vastul teren al agriculturii. După examenul teoretic s'a continuat examenul practic. S'a vizitat apoi întreaga economie: câmpul pentru cultura nutrețului artificial, șura cu nutrețul recoltat, grajdurile, cele 12 vite, vaci și viței de rasa Pinzgau, ocolul rămătoarelor etc., toate fiind în cea mai bună regulă. Conducător al școlii este d. A. Cosciuc, care s'a dovedit un harnic organizator al economiei, și un zelos și priceput învățator.

Convocări. Despărțământul protopopesc Chișineu al reuniunii învățătorilor români ort. din ppiatele I - VII își va ținea proxima adunare Marți 28 Octomvrie (10 Noem.) 1908 în comuna Socodor la școala învățătorului Moise Măriș, la care sunt poștiți toți membrii și binevoitorii școlii. **PROGRAMA:** 1. Dimineea la 8 ore azistare la actul chemării Duhului sfânt. 2. Ascultarea prelegerii ținute de inv. Moise Măriș cu elevii. 3. Cuvânt de deschidere. 4. Constatarea prezențelor. 5. Reflexiuni asupra prelegerii. 6. „A könyv” prelegere practică de I. Bele. 7. „Când instruăm și educăm?” dizertație de Ioan Crișan. 8. Discuțiuni asupra cestiunilor școlare. 9. Incasarea taxelor. 10. Propuneri și interpelări. 11. Fixarea proximei adunări. 12. Incheiere. Nădab, la 12/25 Octomvrie 1908. Traian Țabic notar. Dimitrie Boariu prezident.

— Despărțământul protopopesc Buteni își va ținea adunarea de toamnă Sâmbătă la 1/14 Noemvrie a. c., în comuna Boroșebiș, în școala învățătorului Patriciu Covaciu, la care toți membrii și binevoitorii școlii sunt poștiți a participa. **Programa:** 1. Participare la chemarea Duhului sfânt la 8 ore dimineața. 2. Asistare la prelegerile învățătorului Patriciu Bovaeiu. 3. Cuvânt de deschidere. 4. Constatarea membrilor prezenți. 5. Reflexiuni asupra prelegerilor. 6. Executarea concluzelor adunării generale. 7. „Cultura noastră” disertațiune de Liviu Dubla. 8. Propuneri și interpelări. 9. Fixarea locului și timpului proximei adunări. 10. Autenticarea protocolului. 11. Incheiere. Bodești, la 16/29 Octomvrie 1908. Nicolae Boscaiu președinte.

Cronică bibliografică.

A apărut „Luceafărul” Nr. 21 cu următorul Sumar: Victor Eftimiu. Poveste (poezie). Ioan Adam. Aripă tăiată. G. Rotică. Cântec (poezie). C. Rebreanu. Codrea. D. Marcu. Cântec (poezie.) O. A.-Tăslăuanu. Synnöve Solbakken Byörnsterne Björnson (trad.) Maria Cuntan. Mamă (poezie). Cronică: Teatrul Național din București. Porturi din Banat. Educația poporului. Conferințele Asociațiunii. Agata Bărsescu. Știri. Ilustrațiuni: Teatrul Național din București. Manguin: Femeia cu ciorchina. Boutet de Monvel: Convalscenta. Porturi din Banat. Legenda Sf. Nicolae. Bourdelle: Pallas-Atena. Rodin: Burghezi din Calais.

Revista populară „Albina” Nr. 3 a apărut conținând: I. Kalinderu, Cuvântare la Congresul agrono-

milor. — General P. V. Năsturel, Cele trei cicluri și unificarea calendarelor. — Apelul Ligei Culturale. — Școala primară în Suedia. — Al. Predescu, Moș Neagu (Povestire). — Sofia Nădejde, Pomii, comoară nesecată, — Radu, Îngrijirea monumentelor istorice. — R., Congresul agronomilor. — Informațiuni.

Cărți românești oprite. Ministrul Andrassy a detras debitul postal, recte a oprit introducerea în țară a următoarelor cărți românești: Nic. Iorga: Lupta pentru limba românească; Călințarul săteanului; Nic. Iorga: Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală română de astăzi; „Omăgiu de profund respect și înaltă admirare memoriei lui Ștefan cel mare.” „Colescu: 1848” zile revoluționare. T. Grecu: Amintiri din viața militară.

„Familia Română” revistă ilustrată apare în fie care săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv. (sfaturi, Curierul Modei, ghicituri.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din **Ponoară**, protopopiatul Peșteșului, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare, în „Biserica și Școala.”

Emolumentele: bani gata: 600 cor. pentru familiație: 100 cor. Dela comuna politică pentru școala de repetiție: 80 cor. Dela pentru scripturistici și conferință: 20 cor. Uzucutul alor 8 jugh. pământ arător și fâneaț: 100 cor. 24 metrii de lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, în preț de: 100 cor.

Doritorii da- i ocupa acest post sunt avizați, ca recursele lor ajustate conform dispozițiilor statutare și regulamentare în vigoare, adresate comitetului parohial din Ponoară să le înainteze Prea On. oficiu protopopesc în M. Telegd, având danșii a-se prezenta în vre-o Duminecă sau în vre-o sârbătoare în sfânta biserică din Ponoară, pentru a-și arată dexteritatea în cant și tipic.

Ponoară, la 17/30 Oct. 1908.

Petru Lascu m. p. Vasilie Lungu m. p.
preot. preș. com. par. not. adhoc.
În conțelegere cu: Alexandru Munteanu, protoprezbiter.

—□—

1—3

Pentru întregirea vacantului post de învățator la școala poporală confesională gr. or. rom. din **Brestovăț**, (Aga), se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: a) în bani gata 81 cor. b) în naturalia 720 litre grâu prețuit în 81 cor. 60 fil., și 720 litre de ecuruz prețuit în 69 cor. 60 fil. c) 4 jugăre de pământ, parte arător, parte fâneaț, prețuit în 80 cor., d) pentru scripturistici și pentru conferință 10 cor. e) locuință în natură și grădnă și f) dela înmormântării de prunci sub 7 ani 40 fil., ear în sus și dela oameni mari 80 fil., și cu liturgie 1 coroană. Salarul să întregeste dela stat în sensul articolului de lege XXVII din 1907, fiind în principiu pus deja în vedere din partea înaltului ministeriu. Alesul are să primiască, dela întărinerii sa de învățator definitiv, diferența dela dotația dată de parohie până la cea statorită prin legea provocată aci, dela stat, și nu poate să ceară anticiparea ei dela parohie sub nici un titlu. Alesul, tot pe lângă dotația specificată, e dator să conducă strana și să cânte la cununii,

Reflectanții la acest post sunt poștiți a-și așterne petițiile lor, instruite în sensul legilor în vigoare, comitetului parohial din Brestovaț, pe calea oficiului protoprezbiteral din Belinț (Bélincz, Temes megye), și într-una din Duminecile ori sărbătorile, cari cad în lăuntrul termenului concursual, a să prezentă în biserica din Brestovaț, spre a-și arată dexteritatea în tipic și cântare.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sărb* protoprezbiter.

—□—

1—3 gr.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățăto-rești din comuna *Lazur*, inspectoratul Hălmaagiului în urma abzicerii de învățător *Petru Vușdea* se escrie concurs cu termen de *30 zile* dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Dotăția împreună cu acest post este: 1. În bani gata din cassa culturală dela *Lazur* și filia *Groș* 490 cor. 2. Dela *Lazur* 4 stânjini lungi de lemne pentru învățător, iar dela filia *Groș* 24 cor. 3. Pentru conferințe învățăto-rești 24 cor. 4. Scripturistica școalei 10 cor. Ajutor de stat votat sub Nr. 27257/1907 în suma de 162 cor.

Se va cere și întregire la 1000 cor. 6. Cvarțir acomodat și grădină. Alegându-l învățător este îndatorat a îndeplini și serviciile de cantorat și a prevedea instrucția în școala de repetiție.

Recurenții sunt avizați, ca recursurile lor ajustate cu documentele legale de cvalificațiune și adresate comitetului parohial din *Lazuri* să le subștearnă până la termenul susindicat Prea On. Oficiu protoprezbiteral al Hălmaagiului (Nagyhalmagy) și să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare sub durata concursului în biserica din *Lazur* spre a-și arată dexteritatea în cântare și tipic.

Lazur, în 21 Sept. (4 Oct.) 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* pprezb. insp școl.

—□—

2—3

Pentru întregirea definitivă a postului învățăto-reșc cantoral dela a II școală de băieți din *Sănmiclăușul român* ppiatul *Tinca* ctul *Bihor* cu termen de alegere *17/30 Noemvrie a. c.*

Pe lângă următorul salariu: 1. În bani gata 366 cor. 2. 6 holde pământ arător în valoare de 240 cor. 3. Pentru lucrarea pământului 60 cor. 4. 6 metri de lemne aduse acasă 48 cor. 5. Pentru fiecare conferință ori reuniune inv. 6 cor. 6. Stolele cantonale minimum 80 cor. 7. Pentru conducerea corului pe 3 ori 4 voci 25 cor. 8. Locuință, grădină în natură, cv. nvenalul legal după serviciul de 5 ani prestat în aceasta parohie.

Reflectanții se avizază a se prezentă în vre-o Duminecă ori Sărbătoare în sta biserică, spre ași arată dexteritatea în cele rituale; iară recursurile instruite conform regulamentului să le subștearnă până la 12/25 Noemvrie a. c. Mult onoratului *Domn Nicolae Rocsin* protoprezbiter în *Méhkerék* ctul *Bihor*.

Dat din ședința com. parohial gr. or rom. din *Sănmiclăușul român*, ținută la 5/18 Octomvrie 1908

Mihail Hașiaș
preș. com. par.

Nicolae Caciara
not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* pprezvit.

—□—

3—3

Pe baza incuviințării Ven. Conz. Nr. 5647/1908 se escrie concurs pe parohia de *cl. II. Bontești*, cu termen de *30 zile* dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. Una sesiune pământ extravilan arător și fânal.
2. Casa parohială cu intravilan și edificiile economice.
3. Stolele uzitate. 4. Întregirea dela stat 601 cor. respective 1401 cor. conform cvalificațiunii celui ales.

Doritorii de a recurge la aceasta parohie, au să-și înainteze recursurile instruite regulamentar și adresate comitetului parohial din *Bontești*, la oficiul protoprezbiteral din *Buteni* (*Buttyin*) în timpul indicat, având a-se prezentă în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică, — cu stricta observare a §-lui 20 din Regul. pentru parohii, — spre ași arată dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian I. Magier* protoprezviter.

—□—

3—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Conzistor eparhial Noul 5426/908 prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă în *Utvin*, (pprezbiteratul *Timișorii*), în urma trecerei din viață a parohului *Victor Russu*, cu termen de *30 de zile* dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Beneficiul parohial se compune din folosirea unei sesiuni parohiale, a birului uzitat și a stolei după normativul ștolar din vigoare, cari toate cu întregirea dotației dela stat asigură venitul pentru parohii de clasa I (pr.mă); deci dela recurenți se cere cvalificația prescrișă în § 17 p. 1. al Regulamentului pentru parohii. Alesul va avea să poarte dările publice, darea directă și celelalte dări după beneficiul său parohial.

Parohul ales va avea să săvârșească serviciul dumnezăesc în fiecare dimineață în s. biserică și să provadă fără altă remunerație catihizația la școlile noastre confesionale din loc.

Recursurile ajustate cu documentele originale de cvalificațiune sunt a se înaintă la Prea On. oficiu pprezbiteral în *Timișoara-Fabric*; iar recurenții vor avea să se prezente cu observarea §-lui 20 din Regulment în s. biserică din loc, în vre-o Duminecă ori sărbătoare, spre a-și arată dexteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în *Utvin* la 29 Iulie (11 August) 1908.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb.: *Dr. Traian Putici* pprezbiter.

—□—

3—3